

Sygn. akt III AUa 106/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 05 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Rzeźniowiecka

Sędziowie: SSA Lucyna Guderska

del. SSO Anna Rodak (spr.)

Protokolant: stażysta Weronika Skalska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 września 2015 r. w Ł.

sprawy **Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. Oddział w R.** przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.**

przy udziale zainteresowanego B. Ś.

o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek apelacji Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. Oddział w R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 20 listopada 2014 r. sygn. akt V U 5140/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w T. kwotę 135 (sto trzydzieści pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.**

Sygn. akt III AUa 106/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 stycznia 2014 roku numer (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. M.. ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia B. Ś. pracownika Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. Oddział w R. w następującej wysokości:

- w miesiącu grudniu 2011 roku - 4532,89zł. na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe i 3911,44zł. na ubezpieczenie zdrowotne;

- w miesiącu styczniu 2012 roku – 7613,77zł. na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe i 6810,83zł. na ubezpieczenie zdrowotne;

Organ rentowy podniósł, że przeprowadzona kontrola wykazała, że płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne nie uwzględnił przychodów osiągniętych przez pracownika B. Ś. finansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w

postaci „świadczenia weekendowego” wypłaconego w grudniu 2011 roku i „dodatkowego świadczenia socjalnego” wypłaconego w styczniu 2012 roku. Organ rentowy podniósł, że pracownicy płatnika za 2011 roku nie składali wniosków o przyznanie ulgowego świadczenia z ZFŚS, nie składali zaświadczeń ani oświadczeń o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Wszyscy otrzymali świadczenia w takiej samej wysokości. Powyższe świadczenia tym samym realizowane były z naruszeniem ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, co oznacza że przyznane świadczenia nie mają charakteru socjalnego i stanowią przychód pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych. Powyższe skutkuje uznaniem, że od uzyskanego przez pracownika przychodu należy naliczyć składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne.

Płatnik składek odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez ustalenie, że wypłaty dokonane przez płatnika na rzecz zainteresowanego B. Ś. w miesiącach grudzień 2011 i styczeń 2012 tytułem świadczenia weekendowego oraz dodatkowego świadczenia socjalnego w ramach ZFŚS – w kwotach wskazanych w zaskarżonej decyzji – nie stanowiły podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z dnia 20 listopada 2014 roku, oddalił odwołanie.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło po następujących ustaleniach faktycznych i prawnych:

Przedsiębiorstwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. Oddział w R. jako pracodawca (płatnik składek), jest zobowiązany do odprowadzania składek do ZUS z tytułu ubezpieczeń społecznych pracowników tj. ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego i wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego.

W dniu 9 czerwca 2011r. pomiędzy Przedsiębiorstwem (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R., Przedsiębiorstwem (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością Oddział (...) z siedzibą w B., (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w B., gwarantem (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. oraz związkami zawodowymi działającymi w (...) Spółka z o.o. w R., w (...) Spółka z o.o. Oddział (...) z siedzibą w B. i w (...) Spółce z o.o. została umowa gwarancyjna dla pracowników obszaru usług transportowych w grupie (...). Umowa gwarancyjna została zawarta w związku z procesem konsolidacji w grupie (...) w obszarze aktywów pozaenergetycznych (usługi transportowe) dokonanej poprzez przejęcie w dniu 31 marca 2011r. przez Przedsiębiorstwem (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w (...) spółka z o.o. oraz planowane przejęcie zorganizowanej części Przedsiębiorstwa (...) Spółka z o.o. oraz utworzenie na bazie majątku każdej ze spółek przejmowanych – oddziału Spółki (...) mającego status samodzielnego pracodawcy, w celu zachowania stosownych uprawnień pracowników i związków zawodowych w łączonych podmiotach na podstawie postanowień uchwały z dnia 31 sierpnia 2010r. Zarządu (...) S.A.

W §6 umowy gwarancyjnej nowy pracodawca (Oddział (...) Spółki z o.o. w R.), Spółka (...) ((...) Spółka z o.o.) zobowiązali się a Gwarant ((...) S.A) zagwarantował, że z dniem przejęcia w Oddziale (...) Spółki z o.o. zostanie utworzony zakładowy fundusz świadczeń socjalnych na okres co najmniej obowiązywania umowy gwarancyjnej. W dniu przejęcia stan funduszu Oddziału (...) Spółki z o.o. w R. miał zostać powiększony o środki pieniężne i należności zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przejmowanego zakładu, bez ich przekazywania do ZFŚS Spółki (...) oraz że wysokość odpisu na pracownika w każdym z funduszy u każdego z pracodawców, w okresie obowiązywania umowy, nie będzie niższa niż w Spółce (...) oraz Przejmowanych Zakładach bezpośrednio poprzedzającym dzień przejęcia.

(...) Spółki z o.o. w R.) oraz Spółka (...) ((...) Spółka z o.o.) zobowiązali się, a gwarant zagwarantował, że wydatkowanie środków zgromadzonych na funduszach oddziału posiadającego status odrębnego pracodawcy, będzie następować na zasadach przewidzianych w obowiązujących w tych oddziałach regulaminach ZFŚS.

W dniu 29 sierpnia 2011r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. (spółka dzielona), Przedsiębiorstwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. (spółka przejmująca), Przedsiębiorstwo (...) Spółka z

ograniczoną odpowiedzialnością Oddział R. z siedzibą w R. (nowy pracodawca) wraz z organizacjami związkowymi działającymi w Spółce z o.o. (...) podpisali umowę transferową.

Umowa transferowa została zawarta w związku z planowanym na dzień **31 sierpnia 2011r.** połączeniem Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. jako Spółki (...) ze zorganizowaną częścią przedsiębiorstwa (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B. jako Spółki (...) poprzez podział przez wydzielenie tj. przez przeniesienie części majątku (...) Spółki z o.o. (...) na Spółkę (...) Spółkę z o.o. – w zamian za udziały Spółki (...), które zostaną wydane (...) Spółki (...) oraz przejęcie części zakładu pracy (...) przez **nowo utworzonego pracodawcę Oddział R. - Przedsiębiorstwo (...) Spółkę z o.o. z siedzibą R.** W wyniku powyższego stroną w dotychczasowych stosunkach pracy z pracownikami przejmowanego zakładu ((...) Spółki z o.o. z siedzibą w B.) stał się z mocy samego prawa oraz zgodnie z § 5 porozumienia – umowy gwarancyjnej z dnia 9 czerwca 2011 roku nowy pracodawca– Przedsiębiorstwo (...) Spółka z o.o. (...) Oddział R. w R..

Celem zawartego porozumienia było przede wszystkim zapobieżenie jakimkolwiek uszczupleniu praw nabytych przez pracowników pracodawcy dotychczasowego (Spółki z o.o. (...) w B.) transferowanych do Pracodawcy Nowego ((...) Sp. z o.o. Oddział R. siedziba w R.) i praw nabytych przez związki zawodowe reprezentujące prawa i interesy tych pracowników, a wynikających m.in. z regulaminu ZFŚS obowiązującego u pracodawcy dotychczasowego.

W § 3 tego porozumienia pracodawcy jak i Spółka przejmująca zobowiązały się i zagwarantowały, że po połączeniu do pracowników objętych porozumieniem transferowym oraz Związków Zawodowych będą stosowane obowiązujące u pracodawcy dotychczasowego postanowienia (...) z załącznikami, (...) z załącznikami, porozumienia w sprawie gwarancji pracowniczych dla pracowników (...) sp. z o.o. zawartego 25 kwietnia 2008 roku, Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, Zakładowej Umowy Emerytalnej z załącznikami, Porozumienia – Umowy Gwarancyjnej dla pracowników obszaru usług transportowych w grupie (...) z dnia 9 czerwca 2011 roku, a także innych umów i porozumień określonych w tych aktach. Postanowienia powyższych aktów miały być stosowane w brzmieniu obowiązującym w dniu połączenia. (§ 3 ust. 2)

Spółka z o.o. (...) w wykonaniu zawartego porozumienia w sprawie podziału środków pieniężnych Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przekazała wartość ZFŚS Spółki z o.o. (...) przypadającą pracownikom Zakładu (...) Spółce z o.o. Oddział R. w łącznej wysokości 498.447,87 złotych, z czego kwota 109.200,99 została przekazana od razu na wskazany przez (...) sp. z o.o. rachunek bankowy, natomiast pozostała kwota 389.246,88 złotych, na którą składały się należności wynikające z udzielonych pracownikom pożyczek, miała być przekazywana sukcesywnie począwszy od 2012 roku, w ratach do 30 listopada każdego roku.

W wykonaniu powyższych porozumień płatnik składek (...) Spółka z o.o. Oddział w R. uzgodnił ze związkami zawodowymi (...) **Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.** Regulamin ten obowiązywał w okresie od 1 września 2011 roku do 31 maja 2012 roku.

Zakresem działalności socjalnej zgodnie z § 1 pkt 3 Regulaminu było objęte dofinansowanie z Funduszu usług i świadczeń w zakresie różnych form wypoczynku i pomocy finansowej.

Osobami uprawnionymi do korzystania z Funduszu byli:

- pracownicy zatrudnieni w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy w (...) Spółce z o.o. Oddział R. w R. oraz członkowie ich rodzin,
- emeryci i renciści, dla których (...) sp. z o.o. Oddział R. w R. była ostatnim miejscem pracy poprzedzającym pobranie świadczenia emerytalnego lub rentowego oraz członkowie ich rodzin,
- członkowie rodzin pracowników zmarłych w trakcie zatrudnienia w (...) sp. z o.o. Oddział R. w R..

Członkowie rodzin zgodnie z § 1 pkt. 4.2 regulaminu to mąż, żona, dzieci własne i drugiego małżonka, przysposobione (orzeczenie sądu o przysposobieniu dziecka), w rodzinach zastępczych i będące pod opieką ustanowioną przez sąd

– w wieku do 18 lat, a jeżeli się kształcą w szkole i są na wyłącznym utrzymaniu rodziców - w wieku do 25 lat oraz dzieci o orzeczonej niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym, będące pod opieką rodziców bez względu na wiek.

Uprawniony – osoba mogąca korzystać z ZFŚS w rozumieniu § 1 pkt. 4.1. - mógł ubiegać się o świadczenie socjalne po przepracowaniu w (...) sp. z o.o. Oddział R. w R. jednego roku. Wyjątek stanowiła „pomoc rzeczowo-finansowa”, która mogła być przyznana z dniem zatrudnienia.

Środkami funduszu administrował pracodawca – dyrektor (...) sp. z o.o. Oddział R. w R. (§ 1 pkt. 6.2.). Wysokość udzielonych świadczeń socjalnych zależała od ilości środków zgromadzonych na rachunku Funduszu oraz od kwot przeznaczonych na finansowanie poszczególnych celów zapisanych w rocznym preliminarzu wydatków.

W ramach funduszu – w myśl § 2 tego regulaminu - były realizowane następujące rodzaje działalności socjalnej:

- wypoczynek pracowniczy – działalność ta obejmowała wypoczynek weekendowy – na zasadzie ekwiwalentu pieniężnego.,
- wypoczynek dzieci krajowy lub zagraniczny, pobyt w żłobkach i przedszkolach,
- imprezy okolicznościowe i inne świadczenia,
- pomoc finansowa w postaci zapomóg losowych osobom uprawnionym znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej

Zasady i kryteria przydziału usług i świadczeń w zakresie działalności socjalnej określał § 2 pkt. 5. Ekwiwalent pieniężny jako dofinansowanie do wypoczynku weekendowego uprawniony mógł otrzymać (po przepracowaniu jednego roku w (...) sp. z o.o. Oddział R. w R.). Wysokość i termin wypłat ekwiwalentu pieniężnego na wypoczynek weekendowy, każdorazowo miał być uzgadniany ze związkami zawodowymi. Protokół uzgodnień miał być podstawą realizacji świadczenia. Kwota ekwiwalentu pieniężnego miała być zróżnicowana i zależeć od faktu pobierania zasiłku rodzinnego/pielęgnacyjnego przez uprawnionego pracownika (§ 2 pkt. 5.1 regulaminu)

W dniu 21 listopada 2011 roku (...) Spółka z o.o. Oddział R. w R. wraz z przedstawicielami Organizacji (...) działających w Oddziale ustalili wspólne stanowisko w zakresie rozdysponowania środków z ZFŚS na **świadczenia weekendowe** (dla 104 uprawnionych osób) według dwóch ustalonych progów:

- w wysokości 900 złotych dla pracowników pobierających zasiłek rodzinny/pielęgnacyjny,
- w wysokości 850 złotych dla pracowników nie pobierających w/w zasiłku, wypłacone przy wypłacie za miesiąc listopad 2011 roku
- oraz **dodatkowe świadczenie socjalne** w wysokości 885 złotych dla wszystkich uprawnionych (104 osoby) .

W grudniu 2011 roku płatnik wypłacił ze środków ZFŚS wszystkim pracownikom, w tym zainteresowanemu B. Ś. po **850 złotych tytułem świadczenia weekendowego**, a w styczniu 2012 roku po **885 złotych tytułem dodatkowego świadczenia socjalnego** .

Przejęci przez płatnika składek ze Spółki z o.o. (...) pracownicy to grupa 104 osób pracowników transportu (kierowców-operatorów). Była to grupa najlepiej zarabiających pracowników, z długoletnim stażem pracy (średni staż to 20 lat), w wieku około 50 – 55 lat, z wynagrodzeniem, które w 2011 roku kształtowało się w granicach 5800-5900 złotych brutto, a w 2012r. około 6500 złotych brutto. Nikt z tych pracowników nie pobierał ani zasiłku rodzinnego ani opiekuńczego. Pracownicy jeżeli mieli dzieci, to albo studiowały albo były już samodzielne.

Zarobki B. Ś. u płatnika w grudniu 2011r. wynosiły 3682,89zł., a w styczniu 2012 r. – 6728,77 zł.

W okresie od 9 września 2013 roku do dnia 10 października 2013 roku organ rentowy przeprowadził u płatnika kontrolę, która wykazała, że płatnik przy przyznawaniu pracownikom w latach 2011-2013 świadczeń weekendowych oraz dodatkowego świadczenia socjalnego, nie otrzymał, ani też nie żądał od pracowników podania informacji umożliwiających przeprowadzenie indywidualnej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej każdego z tych pracowników. Tylko dwóch pracowników przedłożyło dokumentację o sytuacji materialnej rodziny, pozostali pracownicy natomiast złożyli wnioski o wypłatę świadczeń w wysokości najniższej – bez wyliczenia dochodu na jedną osobę w rodzinie.

W dniu 25 października 2013 roku płatnik składek zgłosił zastrzeżenia i wyjaśnienia do protokołu kontroli.

Organ rentowy częściowo uwzględnił zgłoszone zastrzeżenia i w dniu 8 listopada 2013 roku wydał aneks nr (...) do protokołu kontroli z dnia 10 października 2013 roku.

Płatnik zgłosił kolejne zastrzeżenia do protokołu kontroli z dnia 10 października 2013 roku uzupełnionego aneksem z dnia 23 października 2013 roku.

ZUS mając na uwadze wyniki kontroli wydał zaskarżoną decyzję, w której stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne wyniosła w stosunku do B. Ś.

a) w grudniu 2011 r.

- ubezpieczenie emerytalno- rentowe, chorobowe oraz wypadkowe – 4532,89zł.

- ubezpieczenie zdrowotne – 3911,44 zł.

b) w styczniu 2012 r.

- ubezpieczenie emerytalno- rentowe, chorobowe oraz wypadkowe – 7613,77 zł

- ubezpieczenie zdrowotne – 6810,83 zł.

Płatnik nie kwestionował rachunkowych wyliczeń podstaw wymiaru składek ustalonych przez ZUS w zaskarżonej decyzji, a jedynie twierdził, że sporne świadczenia jako świadczenia socjalne, nie powinny być wliczane do podstawy wymiaru składek.

W uzasadnieniu stanu prawnego Sąd Okręgowy przywołał m.in. art. 18 ust. 1 w związku z art. 20 a ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 roku, poz. 1440), w myśl którego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi przychód, o jakim mowa w art. 4 pkt 9 i pkt 10 tej ustawy. To znaczy przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu: zatrudnienia w ramach stosunku pracy (...). Natomiast w świetle art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz.U z 2012r., poz. 361) za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za nie wykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

W ocenie Sądu Okręgowego sporne świadczenia weekendowe z ZFŚS stanowiły przychód pracowników. Do oceny pozostało natomiast, czy był to przychód zwolniony z podstawy wymiaru składek zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. 1998 r. Nr 161, poz. 1106 ze zm.). W myśl

ww. przepisu, podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Definicję działalności socjalnej zawiera art. 2 pkt 1 ustawy z 4 marca 1994r o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2012, poz. 592), zgodnie z którym działalność socjalna to usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową.

Dla Sądu Okręgowego było niesporne, że świadczenia były wypłacone z ZFŚS oraz przeznaczone na wypoczynek pracownika stanowiły dla nich pomoc finansową. Nie były to jednak świadczenia realizujące cele socjalne zgodnie z art. 8 ustęp 1 ustawy o ZFŚS. W myśl ww. przepisu, przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Wprawdzie zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, zgodnie z art. 8 ust.2 ustawy, określa pracodawca w regulaminie, ale nie może ich ustalić według dowolnie wybranych przez siebie kryteriów, z pominięciem zasady z art. 8 ust. 1 ustawy. Innymi słowy regulamin, który szczegółowo określa zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, nie może przyznawać ulgowych usług i świadczeń oraz dopłat z Funduszu w oderwaniu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (tzw. kryterium socjalne). Dlatego o tym, czy dane świadczenie wypłacone z ZFŚS spełnia kryterium socjalne, nie decyduje wyłącznie to, że jest finansowane ze środków Funduszu oraz jego cel (pomoc pracownikom), jak chce skarżący, ale także to - czy zostało ono uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

W ocenie Sądu Okręgowego sporne świadczenia zostały wypłacone bez ustalania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników i w rezultacie bez uzależnienia ich wypłaty i wysokości od ww. kryterium socjalnego. Zgodnie z regulaminem obowiązującym w 2011r. kwota ekwiwalentu pieniężnego miała być zróżnicowana i zależeć od faktu pobierania zasiłku rodzinnego lub pielęgnacyjnego przez uprawnionego pracownika. W efekcie wszyscy pracownicy otrzymali świadczenie w tej samej wysokości. Regulamin z 2012r. uzależniał przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych (§1 pkt 10 regulaminu) i w tym celu należało złożyć wniosek i przedstawić zaświadczenie o dochodach. Kryterium różnicowania świadczeń miało być, czy dochód na jednego członka rodziny pracownika przekraczał czy nie minimalne wynagrodzenie. W ocenie Sądu Okręgowego, ww. regulaminy ZFŚS pod względem formalnym były zgodne z treścią art. 8 ust 1 ustawy o ZFŚS.

Kryterium pobierania przez pracownika zasiłku rodzinnego lub zasiłku opiekuńczego w ogóle nie różnicowało sytuacji pracowników, ponieważ nikt z nich nie miał prawa do ww. świadczeń. Świadczenie to zostało wypłacone wszystkim w kwocie po 850 zł. na podstawie ustnie złożonego wniosku i ustnie przekazanej informacji, że pracownik nie pobiera zasiłku rodzinnego lub opiekuńczego.

Kolejnym świadczeniem, które pracodawca wypłacił na podstawie tych samych grudniowych uzgodnień zawartych w protokole nr (...), było dodatkowe świadczenie socjalne w wysokości 885 zł. dla wszystkich pracowników (świadczenie to zostało wypłacone w styczniu 2012 r.). Obowiązujący u pracodawcy regulamin w ogóle nie przewidywał takiego świadczenia, a jego wypłata nastąpiła automatycznie, bez próby jakiegokolwiek analizy sytuacji rodzinnej, materialnej i osobistej pracowników.

Również wprowadzone w 2012 r. wraz z nowym regulaminem kryterium minimalnego dochodu na jednego członka w rodzinie uprawnionego pracownika nie doprowadziło do zróżnicowania wypłaconych w kwietniu 2013r. i czerwcu 2013r. świadczeń weekendowych.

Zdaniem Sądu Okręgowego, o ile zbliżona sytuacja materialna i rodzinna pracowników (na co wskazywał płatnik) może prowadzić do oceny, że przyznanie im świadczeń w tej samej wysokości nie narusza art. 8 ust. 1 ustawy o

ZFŚS, o tyle winna być ona rozpatrywana indywidualnie, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca. Oznacza to, że kryterium różnicujące wysokość świadczeń z Funduszu winno być ustalone na skutek analizy indywidualnej sytuacji materialnej i rodzinnej zatrudnionych u płatnika pracowników i dostosowane do tej sytuacji. A tak w przedmiotowej sprawie się nie stało. Przed wypłatą świadczeń weekendowych w kwietniu 2013r. oraz czerwcu 2013r. komisja socjalna nie analizowała indywidualnej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej zainteresowanych, ponieważ w ogóle nie załączyli do wniosku o wypłatę świadczenia weekendowego zaświadczenia o dochodach rodziny, wnosząc o wypłatę tego świadczenia w wysokości najniższej – bez wyliczania dochodu na jedną osobę w jego rodzinie. Przy czym zgodnie z obowiązującym u płatnika Regulaminem z 2012 roku, mieli taki obowiązek. Wnioski o wypłatę świadczeń weekendowych wypłaconych w kwietniu 2013r. nie spełniały wymogów formalnych, co oznacza że zgodnie z §5 pkt 8 regulaminu nie powinny być przyjmowane i rozpatrywane. Pomimo to komisja socjalna w protokole z dnia 29 marca 2013r. zaakceptowała wszystkie złożone wnioski, stwierdzając że spełniły one wymogi regulaminowe do przyznania świadczenia, co nie było zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy.

Nadto mimo wprowadzenia nowego formularza wniosku o wypłatę świadczenia weekendowego, wprowadzonego protokołem nr (...) w maju 2013r., regulamin nie uległ w tym zakresie zmianie. Nadal wysokość świadczenia weekendowego była uzależniona od dochodu na członka rodziny (§5 pkt 6 Regulaminu 2012), a w celu ustalenia wysokości dochodu na jedną osobę w rodzinie wnioskodawca obowiązany był przedstawić zaświadczenie o dochodach (§1 pkt 11 Regulaminu 2012).

Reasumując Sąd Okręgowy uznał, że przyjęte przez płatnika kryterium wypłaty spornych świadczeń z (...) (pobieranie zasiłku rodzinnego lub opiekuńczego oraz minimalne wynagrodzenie na jednego członka rodziny) nie miały charakteru socjalnego jak tego wymaga art. 8 ustęp 1 ustawy o (...). Kryteria te zostały bowiem wprowadzone bez analizy indywidualnej sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej uprawnionych pracowników, nie prowadziły do zróżnicowania wypłaconych świadczeń. Nadto sporne świadczenia z ZFŚS zostały przyznane i wypłacone pracownikom mimo, że złożone przez nich wnioski o wypłatę tych świadczeń w większości nie spełniały wymogów formalnych, a co za tym idzie zgodnie z Regulaminem nie powinny być w ogóle rozpatrywane, nie stanowiły bowiem ważnej podstawy do wypłaty świadczenia.

Kryterium może nie różnicować wypłaty świadczeń z Funduszu i nadal mieć charakter socjalny, tylko wówczas gdy sytuacja wszystkich uprawnionych pracowników jest zbliżona, co w przedmiotowej sprawie nie miało jednak miejsca. Jak wynika z zeznań L. W. oraz A. G. większość zatrudnionych u płatnika składek pracowników, to osoby w przedziale wiekowym 5–55 lat, z co najmniej 20-letnim stażem pracy u tego samego pracodawcy, o zbliżonych wysokich dochodach. Jest to najlepiej zarabiająca grupa, średnie zarobki oscylowały w granicach 5800-5900 zł w 2011 r. oraz 6500 zł w 2012 r.. Także grupa pracowników posiadających rodziny różni się pomiędzy sobą liczbą posiadanych i będących na ich utrzymaniu dzieci, dochodami lub brakiem dochodów małżonków oraz majątkiem. Sytuacja pracowników płatnika była zatem zróżnicowana, co nie znalazło odzwierciedlenia w przyznanej im wysokości pomocy z (...), z uwagi na pozorność przyjętych kryteriów podziału tych świadczeń z Funduszu. Powyższe wyklucza możliwość uznania zastosowanych u płatnika kryteriów za mające charakter socjalny w myśl art. 8 ust 1 ustawy.

Mimo zatem, że wypłacone świadczenia weekendowe miały oparcie w obowiązujących u płatnikach regulaminach ZFŚS, to z uwagi na brak charakteru socjalnego przyjętego kryterium, należy uznać za sprzeczne z art. 8 ustęp 1 ustawy o zfśś. Regulamin, jako akt niższej niż ustawa rangi, nie może być z nią sprzeczny. Treść regulaminu sprzeczna z ustawą jest nieważna. W miejsce nieważnych postanowień regulaminu wchodzi przepisy art. 8 ustęp 1 ustawy o zfśś.

Jak podkreślił Sąd Okręgowy, świadczenia z ZFŚS powinni uzyskiwać ci pracownicy, których sytuacja socjalna jest najgorsza, a ci których sytuacja życiowa, rodzinna i materialna została uznana za dobrą mogą otrzymać z tego funduszu świadczenia w niższej wysokości, ale też mogą ich w ogóle nie otrzymać. Fundusz Świadczeń Socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach.

Przyznanie więc przez płatnika składek spornych świadczeń bez indywidualnej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników odbyło się z naruszeniem regulaminu (§ 1 pkt.11) oraz art. 8 ustawy o zfuśś. Nie zmienia tego okoliczność, że przyznanie spornych świadczeń odbyło się za wiedzą i zgodą związków zawodowych. Płatnik składek administrując funduszem socjalnym, nie może tego czynić z pominięciem ustawy i w konsekwencji przez swoje działania uszczuplać zasoby tego funduszu, nawet jeśli odbyłoby się to przy pełnej aprobacie przedstawicieli związków zawodowych .

Naruszenie przez płatnika składek przy przyznawaniu świadczeń ulgowych finansowanych z Funduszu kryterium socjalnego, legło u podstaw ustalenia przez organ rentowy nowej wyższy podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne, przez wliczenie do niej świadczeń socjalnych wypłaconych zainteresowanym pracownikom przez płatnika z tytułu świadczenia weekendowego w grudniu 2011r., styczniu 2012r., kwietniu 2013r. i czerwcu 2013r. Kwoty te są niesporne.

Biorąc zatem pod uwagę, że sporne świadczenia nie miały charakteru socjalnego, Sąd Okręgowy uznał, że świadczenia te stanowią dodatkowe wynagrodzenie pracownika, czyli przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej w związku z § 1 cyt. rozporządzenia (...) z 18 grudnia 1998 roku z uwagi na brak podstaw do wyłączenia w oparciu o § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia . W konsekwencji powyższych rozważań Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie oddalił.

Powyższe orzeczenie zaskarżył apelacją płatnik składek zarzucając:

1) naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie:

a} wydanie wyroku w przedmiocie odwołania od decyzji ZUS nr (...) pomimo, iż sprawa została rozstrzygnięta w wyroku z dnia 30 czerwca 2014 r. w sprawie V U. 324/14, co skutkuje nieważnością postępowania na podstawie art. 379 pkt. 3 kpc ;

b} art. 233 §1 k.p.c. , poprzez błędną ocenę dowodów skutkującą:

- bezpodstawnym przyjęciem, że grupa pracowników posiadających rodziny różni się między sobą liczbą posiadanych i będących na ich utrzymaniu dzieci;

- pominięcie zeznań świadka, A. N. (1), L. W., zeznań w charakterze strony- A. G. oraz oświadczeń pracowników złożonych do akt sprawy, z których wynika, że sytuacja materialna, życiowa i rodzinna pracowników korzystających z ZFŚS u płatnika była zbliżona;

- nieprawidłowe ustalenie, że u płatnika nie była analizowana i rozpatrywana indywidualna sytuacja materialna i rodzinna pracowników, co stoi w sprzeczności z zeznaniami świadków L. W., A. N. (2) oraz zeznaniami A. G.;

- dowolnym, nie znajdującym potwierdzenia w materiale dowodowym, ustaleniem jakoby z góry było wiadomym, że kryterium pobierania zasiłku rodzinnego i „opiekuńczego” u płatnika nie spowoduje zróżnicowania przyznanych świadczeń, co doprowadziło Sąd do błędnego wniosku, że nie było to kryterium socjalne;

- błędnym przyjęciu, że wypłata dodatkowego świadczenia socjalnego w styczniu 2012 r. w ogóle nie była przewidziana w regulaminie świadczeń socjalnych, podczas gdy zgodnie z zeznaniami świadków oraz Płatnika, było to uzupełnienie świadczenia weekendowego przewidzianego w Regulaminie płatnika;

- błędne ustalenie, że kryterium zasiłku rodzinnego/opiekuńczego nie było przyjęte po indywidualnej analizie sytuacji uprawnionych pracowników, podczas gdy kryterium to zostało wprowadzone do Regulaminu jeszcze przed przejęciem zakładu pracy i u poprzedniego pracodawcy dawało efektywne, wymierne zróżnicowanie wysokości świadczeń;

- dowolnym i bezpodstawnym ustaleniem, że kryterium zasiłku rodzinnego/ opiekuńczego było wynikiem kompromisu płatnika ze związkami zawodowymi, w zamian za który, związki nie przeciwstawiły się transferowi, podczas gdy treść konkretnego Regulaminu ZFŚS w ogóle nie była przedmiotem negocjacji ze związkami zawodowymi na etapie transferu:

c) naruszenie art. 6 kc poprzez błędną ocenę ciężaru dowodu w niniejszej sprawie;

d) naruszenie art. 231 k.p.c. poprzez jego pominięcie skutkujące błędnymi ustaleniami faktycznymi co do różnicowania sytuacji materialnej, życiowej lub rodzinnej uprawnionych pracowników płatnika.

2.) naruszenie prawa materialnego tj.:

a) § 2 ust. 1 pkt. 19 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że:

- świadczenia wypłacone przez płatnika w ramach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne;

a) art. 2 w zw. z art. 8 ustawy z dnia 4.03.1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że o socjalnym charakterze świadczenia wypłacanego w ramach ZFŚS decyduje zastosowanie kryteriów przewidzianych w art. 8 ustawy i sposób ich weryfikacji;

b) art. 8 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 4.03.1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, że stosowanie kryteriów socjalnych wskazanych w tym przepisie wymaga każdorazowo badania indywidualnej sytuacji rodzinnej i materialnej każdego pracownika, a także osiągnięcia efektu w postaci różnicowania świadczeń;

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia, względnie
2. zmianę zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez stwierdzenie, że wypłaty dokonane przez płatnika na rzecz zainteresowanych w miesiącach: grudzień 2011 styczeń 2012 tytułem świadczenia weekendowego oraz dodatkowego świadczenia socjalnego w ramach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych - w kwotach wskazanych w decyzjach Organu rentowego - nie stanowiły podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne;
3. zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania apelacyjnego;
4. przedstawienie Sądowi Najwyższemu pytania prawnego w trybie art. 390 § 1 Kodeksy postępowania cywilnego, o następującej treści; „czy wyłączenie z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jest uzależnione od uprzedniego, dokonane go przed każdorazową wypłatą świadczeń, badania przez płatnika indywidualnej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej poszczególnych pracowników prowadzącego do wypłaty świadczeń socjalnych w zróżnicowanej wysokości, czy tei wystarczające jest, (obok sfinansowania z rachunku Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych) jeśli dane świadczenie mieści się w zakresie działalności socjalnej/ w rozumieniu art. 2 pkt. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych?

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył :

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu.

Kontrola instancyjna zaskarżonego rozstrzygnięcia prowadzi do akceptacji ustaleń dokonanych przez Sąd pierwszej instancji oraz uznania, iż z przeprowadzonej analizy prawnej Sąd Okręgowy wywiódł prawidłowy wniosek o braku podstaw do uwzględnienia odwołań płatnika. Rozważania prawne Sąd pierwszej instancji poczynił starannie i wnikliwie, z szerokim przywołaniem zapatrywań judykatury, które Sąd Apelacyjny akceptuje bez potrzeby powielania, a dokonane zasadnicze ustalenia faktyczne przejmując jako własne.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do najdalej idącego zarzutu nieważności postępowania w części co do odwołania od decyzji organu rentowego o numerze (...) ustalającej podstawę wymiaru składek w odniesieniu do pracownika B. Ś.. Zarzut ten jest obecnie bezprzedmiotowy, ponieważ postanowieniem z 14 stycznia 2015r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim sprostował oczywistą omyłkę pisarską w komparacji zaskarżonego wyroku w ten sposób, że wykreślił numer decyzji: „ (...)”. Postanowienie jest prawomocne.

W rozpatrywanej sprawie spór, wyznaczony treścią decyzji organu rentowego, dotyczy oceny prawnej, czy świadczenia wypłacane pracownikom w latach 2011-2013 z ZFŚS przez (...) sp. z o.o. miały charakter świadczeń socjalnych w rozumieniu ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015r., poz.111). Ma to bowiem decydujące znaczenie dla właściwego określenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników (podlegających, z mocy art. 6 ust. 1 pkt. 1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych – tekst jedn.: Dz. U. z 2013r., poz. 1442 ze zm. - ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym i z mocy art. 11 pkt. 1 i art. 12 pkt. 1 tej ustawy, ubezpieczeniom chorobowemu i wypadkowemu) oraz podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 81 ust.1 ustawy z 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2008r., Nr 164, poz. 1027, ze zm.). Organ rentowy ustalił nową, wyższą podstawę wymiaru tych składek, wliczając do niej świadczenia przyznane zainteresowanym pracownikom w wysokościach i okresach wskazanych w zaskarżonych decyzjach, w formie ekwiwalentu pieniężnego, jako dofinansowanie do tzw. „wypoczynku weekendowego” pracowników i wypłacone wraz z wynagrodzeniem płatnym w miesiącach: grudzień 2011 roku oraz styczeń 2012r. (nazwane „dodatkowym świadczeniem socjalnym”), kwiecień i czerwiec 2013r. Przy czym w odniesieniu do dwóch pracowników (zainteresowanych w niniejszej sprawie) liczba udzielonych świadczeń była ograniczona : A. Z. otrzymał je tylko w grudniu 2011 roku i styczniu 2012 roku a A. K. – w kwietniu i czerwcu 2013 roku z uwagi na konieczność spełnienia w pierwszej kolejności warunków stażowych (§1 4.4 regulaminu ZFŚS z 2011r. i §1 5.3a regulaminu ZFŚS z 2012r.). Kwoty gotówki wypłaconej pracownikom z tego tytułu nie były kwestionowane, toteż spór zogniskował się wokół samej zasady, a nie dotyczył rachunkowej prawidłowości ustalenia wysokości podstaw wymiaru składek.

W myśl art. 18 ust. 1 w związku z art. 20 ustawy o s.u.s., podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi przychód, o jakim mowa w art. 4 pkt. 9 tej ustawy. Stosownie do punktu 9 art. 4, użyte w ustawie określenie przychód oznacza przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z wymienionych tam tytułów, w tym z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Zgodnie zaś z art. 12 ust.1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tj. Dz. U. z 2012r., poz. 361) za przychody m.in. ze stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń. Jak słusznie przyjął Sąd Okręgowy, pieniężny ekwiwalent na „wypoczynek weekendowy” (i dodatkowe świadczenie socjalne wypłacone z tego samego tytułu) uzyskany od pracodawcy jest przychodem pracownika w rozumieniu art.12 powołanej ustawy. Pracodawca dopuszcza wyłączenie niektórych przychodów z podstawy wymiaru składek, przewidziane w przepisach z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106). Wynikający z tego rozporządzenia katalog przychodów niestanowiących podstawy wymiaru składek jest zbiorem zamkniętym. Na podstawie § 2 ust. 1 pkt. 19 rozporządzenia nie stanowią podstawy wymiaru składek świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS. „Przepis ten nie tylko wskazuje źródło finansowania wymienionych świadczeń (fundusz świadczeń socjalnych), lecz także odnosi się do zasad ich wypłacania, skoro są to świadczenia wypłacane pracownikom "w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych". Ramy te zaś zakreślają przepisy ustawy o zfsś oraz regulaminy ustanawiające zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu oraz zasady przeznaczania

środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej” (za Sądem Najwyższym – uzasadnienie wyroku z 20 czerwca 2012r., I UK 140/12).

Istota sporu sprowadza się zatem do oceny, czy w ustalonych okolicznościach faktycznych przyznawane cyklicznie przez płatnika wszystkim pracownikom ekwiwalenty pieniężne na „wypoczynek weekendowy” z środków ZFŚS, mieszczą się w pojęciu świadczeń, o jakich mowa w powołanym § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia. W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, na co wskazuje Sąd Okręgowy, że z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyłączone są w ramach cyt. § 2 ust. 1 pkt 19 jedynie świadczenia przyznawane z zachowaniem kryterium socjalnego, tj. świadczenia przyznane z uwzględnieniem art. 8 ust. 1 ustawy o zfśś stanowiącego, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2002 r., I PKN 267/01, OSNP 2004 Nr 6, poz. 99; z dnia 16 sierpnia 2005 r., I PK 12/05, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 182; z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 156/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 96; z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09, OSNP 2011 nr 9-10, poz. 133 i z dnia 10 września 2013 r., I UK 74/13, niepubl., z 8 stycznia 2014r., I UK 202/13 , LEX 1436168). Jednocześnie ustawodawca w art.8 ust.1 ustawy o zfśś wykluczył możliwość przyznania ulgowych usług i świadczeń z funduszu ogółowi zatrudnionych w tej samej wysokości, według zasady każdemu po równo. Z punktu widzenia doświadczenia życiowego jest przy tym mało prawdopodobne, by dwie osoby uprawnione pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości. Tym bardziej więc możliwość taką należy wyłączyć, gdy uprawnionymi jest kilka, kilkanaście czy kilkadziesiąt osób (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00, OSNP 2003 Nr 14, poz. 331).

Odmierna wykładnia art.2 pkt 1 i art.8 ust.1 ustawy o zfśś, zaprezentowana przez apelującego , nie uwzględnia w pierwszej kolejności istotnego podziału środków z ZFŚS na działalność socjalną w odniesieniu do grupy pracowników (np. imprezy masowe, działalność kulturalno-oświatowa itp.) i na świadczenia (usługi) ulgowe przyznawane indywidualnym pracownikom, które w konsekwencji stanowią ich przychód ze stosunku pracy, a ten co do zasady winien podlegać „oskładkowaniu”. Z art.2 pkt 1 wynika wprost , że działalność socjalna w ramach ZFŚS w odniesieniu do indywidualnych pracowników (w odróżnieniu od działalności socjalnej grupowej) ma zasadniczo postać „ udzielania pomocy materialnej – rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową”. Warto też przypomnieć, że fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy (stąd dofinansowanie różnego rodzaju działalności grupowej), zaś jego adresatami są przede wszystkim pracownicy i ich rodziny o najniższych dochodach. Jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2008r., II PK 74/08 (OSNP 2010 nr 7-8, poz. 88), działalność socjalna pracodawcy nie ogranicza się tylko do udzielania ulgowych usług i świadczeń, pracodawca może bowiem zaspokajać w ramach tej działalności zbiorowe potrzeby zatrudnionych przez organizowanie imprez typu wycieczki, pikniki, spotkania integracyjne. Taki przejaw aktywności socjalnej dla realizacji celu rekreacji i wypoczynku pracowników mieści się w pojęciu działalności socjalnej pracodawcy określonej w art. 2 pkt 1 ustawy o zfśś, ale przy organizowaniu zbiorowych imprez nie ma cechy „przyznawania ulgowych usług i świadczeń”. Uzależnianie udziału pracowników w imprezach zbiorowych od kryterium socjalnego byłoby sprzeczne z celem takiej formy działalności socjalnej. Sąd Apelacyjny pogląd ten w pełni akceptuje stojąc na stanowisku, że wręcz pożądane jest obejmowanie materia regulaminową zasady powszechnej dostępności do innych świadczeń, niż ulgowe, na równym poziomie dla wszystkich uprawnionych. Natomiast indywidualnie przyznawane świadczenia (i usługi) powinny być w każdym przypadku uzależnione od kryterium socjalnego, jako świadczenie ulgowe, a więc ich wysokość powinna uwzględniać sytuację życiową, rodzinną i materialną każdego uprawnionego. W niniejszej sprawie sporne świadczenia były adresowane do indywidualnych adresatów w ramach działalności socjalnej pracodawcy, zatem powinny być przydzielane po zbadaniu przez pracodawcę położenia socjalnego poszczególnych pracowników, a ich wysokość zróżnicowana stosownie do dysproporcji w tym położeniu.

Przepis art. 8 ust.2 ustawy o zfśś wymaga, by pracodawca w regulaminie, w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi, ustalił między innymi warunki korzystania przez osoby uprawnione z usług i świadczeń finansowanych z funduszu,

ale niesprzecznie z kryterium z art. 8 ust. 1 ustawy (w przypadku świadczeń ulgowych) . Ustawa o zfsś rzeczywiście nie określa, w jaki sposób pracodawca ma ustalić położenie życiowe, rodzinne i materialne osoby uprawnionej do korzystania z tego funduszu. Oznacza to, że pracodawca ma swobodę w wyborze kryteriów, na podstawie których sytuację pracowników ustali. Ma także swobodę w doborze instrumentów, przy pomocy których ustali położenie socjalne osób uprawnionych. Może tego dokonać poprzez zobowiązanie ubiegającego się o świadczenie pracownika do złożenia oświadczenia, bądź też wniosku, w którym znajdują się wszystkie niezbędne informacje dotyczące sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej tego pracownika, czyli takie informacje, które pozwolą pracodawcy ustalić sytuację socjalną w zgodzie z ustawą i regulaminem. Jednakże jeśli czyni to na podstawie ustnych oświadczeń pracowników , to zadbać winien o sprawdzalność podjętych ustaleń, choćby na potrzeby kontroli jego działań jako płatnika, np. poprzez sporządzenie notatek, protokołów itp. Ważne jest, aby pracodawca był w stanie wykazać, że przed przyznaniem świadczenia z funduszu rzeczywiście uzależnił samo przyznanie świadczenia, a następnie jego wysokość od faktycznego poznania sytuacji socjalnej pracownika.

W ocenie Sądu Apelacyjnego , chybiony jest zarzut naruszenia art.6 k.c. przez błędne przyjęcie, że to na płatniku ciążył obowiązek wykazania , że wypłata spornych świadczeń nastąpiła z zachowaniem kryteriów socjalnych. Z powołanych wyżej przepisów (art.18 ust.1 i art.20, art.4 pkt 9 i 10 ustawy o s.u.s. oraz art.12 ust.1 ustawy z 26 lipca 1991r.) wynika jednoznacznie, że zasadą jest, iż każdy przychód ze stosunku pracy wchodzi do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie pracownicze. Jeżeli zatem pracodawca wypłaca pracownikom świadczenie w ramach stosunku pracy, co do zasady podlega ono „oskładkowaniu”. Twierdząc, że konkretne świadczenie wypłacone pracownikowi nie wchodzi (mimo zasady z art.18 ust.1 ustawy o s.u.s.) do podstawy wymiaru składek , musi wykazać okoliczności , z których chce wywodzić skutki prawne. W tym przypadku winien zatem wykazać, że zachodzą okoliczności, wskazane w cyt. §2 ust.1 pkt 19 rozporządzenia z 18 grudnia 1998r. uzasadniające odstępianie od ujęcia w podstawie wymiaru składek danego przychodu .

Odnosząc się w tym miejscu do zarzutu naruszenia prawa procesowego art.233§ 1 k.p.c. , apelujący nie wykazał, aby ocena dowodów zaprezentowana przez Sąd Okręgowy była sprzeczna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego . Zarzut błędnego ustalenia ,że 70 % pracowników zostało przejętych przez płatnika od poprzednika prawnego spółki jest o tyle chybiony, że ta okoliczność nie ma żadnego znaczenia w sprawie. Kryterium socjalne , od którego zależne jest zwolnienie przychodu pracownika od „oskładkowania” nie ma związku z ustaleniem ,czy chodzi o pracownika nowego czy przejętego. Natomiast podnoszona w tym kontekście okoliczność, że sytuacja życiowa pracownika „przejętego” była pracodawcy znana (odróżnieniu od nowego) , jest o tyle nieistotna , że płatnik nie wykazał , aby ta wiedza w jakikolwiek sposób miała zastosowanie przy indywidualnym rozdzielaniu środków na pomoc socjalną . Pozostałe zarzuty sformułowane w ramach naruszenia art.233 k.p.c. są de facto zarzutami zmierzającymi do wykazania błędnej subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod właściwe przepisy prawa materialnego (art.8 ust.1 i 2 ustawy o zfsś oraz §2 ust.1 pkt 19 cyt. rozporządzenia) . Ustalając stan faktyczny z uwzględnieniem tylko niespornych dowodów z dokumentów załączonych do akt sprawy, trzeba wskazać po pierwsze, że w latach 2011-2013 u płatnika obowiązywał regulamin ZFŚS. Jeżeli chodzi o dwa świadczenia wypłacone wszystkim pracownikom w tej samej wysokości wraz z wynagrodzeniem w grudniu 2011r. i w styczniu 2012r., zostały one wypłacone w oparciu regulamin z 2011r. Zgodnie z §2 5.1. regulaminu, wysokość ekwiwalentu pieniężnego na wypoczynek weekendowy miała być zróżnicowana i zależeć od faktu pobierania przez pracownika zasiłku rodzinnego lub pielęgnacyjnego . Nie ma sporu , że takie kryterium w rezultacie spowodowało wypłatę świadczeń dla wszystkich pracowników w tej samej wysokości. Rację ma zatem Sąd Okręgowy , że taki zapis regulaminu stwarzał fikcyjne kryterium socjalne w sytuacji , gdy w zakładzie nie było pracowników uprawnionych do wskazanych świadczeń i – wbrew zapisom regulaminu - wysokość ekwiwalentu nie została zróżnicowana. Apelujący nie wykazał, aby rozumowanie Sądu pierwszej instancji w tym zakresie było obarczone jakimkolwiek błędem logicznym, czy też pozostawało w sprzeczności z zasadami doświadczenia życiowego . Sam apelujący z jednej strony dowodzi ,że sytuacja materialna i życiowa wszystkich pracowników była zbliżona i znana pracodawcy (w 2011r. - było to 106 osób, w 2012r. - 96 osób i obecnie -75 wg zeznań A. K.) oraz ich zarobki znacznie przekraczały średnią pensję krajową (na poziomie 6300 zł. wg zeznań wiceprezesa A. G.) . Z drugiej podnosi, że ustanowienie kryterium pobierania zasiłku rodzinnego czy pielęgnacyjnego przez pracownika nie było kryterium zmierzającym do obejścia art.8 ust.1 ustawy o zfsś w sytuacji , gdy żaden z pracowników ustalonego

kryterium nie spełniał. Przy czym dla oceny dowodów kwestią drugorzędną jest ustalenie, czy płatnik wiedział przed rozdysponowaniem środków, że ustalone przez niego kryterium jest fikcyjne, czy tylko powinien i mógł to wiedzieć (skoro apelujący podnosi, że sytuacja pracowników była mu znana i była zbliżona). Faktem pozostaje natomiast, że w grudniu 2011r. i w styczniu 2012r. wszyscy pracownicy uzyskali dodatkowy przychód w jednakowej wysokości z tytułu zatrudnienia u płatnika, a płatnik nie wykazał, aby przed przyznaniem tych świadczeń dokonał analizy indywidualnej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników. Świadek A. N. (1) nie pamiętał, czy pracownicy w ogóle w tamtym czasie składali wnioski o przyznanie spornych świadczeń (nie zostały załączone do kontroli ZUS). Trudno przy tym uzasadnić, że ponad 100 pracowników w tym okresie pozostawała w tożsamej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Oczywiście argument, że płatnik działał w oparciu o regulamin obowiązujący u jego poprzednika prawnego, gdzie te same zapisy były podstawą przyznawania świadczeń socjalnych, jest bez znaczenia w kontekście treści art.8 ust.1 i 2 ustawy o ZFŚS, podobnie jak sporna okoliczność, czy „kryterium zasiłku rodzinnego/opiekuńczego było wynikiem kompromisu płatnika ze związkami zawodowymi”.

Świadczenia weekendowe w 2013r. zostały przyznane na podstawie nowego regulaminu ZFŚS z 2012r. Słusznie zauważył Sąd Okręgowy, że wnioski o wypłatę świadczeń weekendowych złożone przez pracowników w marcu 2013r. (za wyj. jednego, który nie jest objęty niniejszym postępowaniem) i w maju 2013r. (za wyj. dwóch, które również nie dotyczą tego postępowania) nie spełniają wymogów formalnych z §5 pkt 4 i dlatego na podstawie §5 pkt 8 nie powinny być w ogóle rozpatrywane. Oznacza to, że już z przyczyn formalnych złożone wnioski, jako bezskuteczne, nie mogły być podstawą do przyznania i wypłaty świadczeń w myśl zapisów regulaminu ZFŚS. Innymi słowy, wypłata przez pracodawcę dodatkowych środków nawet z ZFŚS, ale w oparciu o wnioski, które nie mogły być przyjęte i rozpatrzone z przyczyn formalnych, nie może być uznana za świadczenie ulgowe w ramach ZFŚS w rozumieniu §2 ust.1 pkt 19 cyt. rozporządzenia. Jak wynika z treści wniosków o wypłatę świadczenia weekendowego z ZFŚS, każdy z zainteresowanych wnosił o „wypłatę świadczenia weekendowego w wysokości najniższej – bez wyliczania dochodu na jedną osobę w jego rodzinie”. Jednocześnie §5 pkt 4 regulaminu nakazywał wskazanie we wniosku dochodów określonych w zał. nr 2 do regulaminu (średni miesięczny dochód w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych za poprzedni rok) oraz uzależniał wysokość świadczenia od dochodu na członka rodziny (§5 pkt 6). A zatem pracodawca nie tylko przyznał sporne świadczenia w oparciu o wnioski niespełniające wymogów formalnych (które nie powinny być w ogóle przyjmowane i rozpatrywane), ale przyznał je z pominięciem kryterium przez siebie ustalonego. Jak wynika bowiem z zał. nr 2 do regulaminu, wysokość świadczenia weekendowego miała być uzależniona od ustalenia, czy dochód na jednego członka rodziny pracownika jest wyższy czy niższy od minimalnego wynagrodzenia za pracę (gdy jest niższy świadczenie wynosiło 1,1 kwoty bazowej, a gdy wyższy – 0,9). Jest to kryterium akceptowalne pod warunkiem, że jest rzeczywiście stosowane przez płatnika i prowadzi do zróżnicowania świadczeń. W niniejszej sprawie jednak wnioski pracowników nie zawierały żadnych danych pozwalających pracodawcy zastosować przyjęte w regulaminie kryterium. Brak oświadczeń o dochodach czy choćby oświadczenia, że jest to dochód w przeliczeniu na członka rodziny wyższy (niższy) od minimalnego wynagrodzenia za pracę oznacza, że pracodawca nie zastosował kryterium socjalnego przy rozdziale spornych środków z ZFŚS, ponieważ nie miał do tego żadnych danych. To, że pracownicy w toku postępowania sądowego ex post złożyli pisemne oświadczenia, iż dochód w ich rodzinie w przeliczeniu na jednego członka w poszczególnych latach 2011, 2012 i 2013 przekraczał minimalne wynagrodzenie za pracę (dowód m.in. na k.42 akt sprawy), nie ma wpływu na ustalenie okoliczności dotyczących zasad przyznawania świadczeń socjalnych na datę ich przyznawania. Z materiału dowodowego sprawy wynika zatem, że pracodawca każdorazowo rozdysponowywał środki niezgodnie z ustawą w oderwaniu od kryterium socjalnego, a w przypadku świadczeń przyznanych w 2013r., dodatkowo w oparciu o wnioski niespełniające wymogów formalnych, które - w myśl regulaminu ZFŚS - nie powinny być przyjęte i rozpoznane, a więc de facto nie mogły być podstawą do rozdysponowania środków z ZFŚS. W kontekście tych ustaleń zupełnie chybiony jest zarzut naruszenia art. 231 k.p.c. poprzez jego pominięcie skutkujące błędnymi ustaleniami faktycznymi co do zróżnicowania sytuacji materialnej, życiowej lub rodzinnej uprawnionych pracowników płatnika. W myśl art.231 k.p.c., Sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (domniemanie faktyczne). W oparciu o powołany przepis apelujący chciałby, żeby uznać za udowodnione, że pracownicy, którzy we wniosku wystąpili o przyznanie świadczenia w najniższej wysokości – bez wyliczania dochodu na jedną osobę w rodzinie, byli w podobnej sytuacji socjalnej. Okoliczność ta

jednak jest bez wpływu na ocenę , czy przyznane w oparciu o powołane wnioski świadczenia spełniały kryterium socjalne. Nie pozwala bowiem ustalić , że przed przyznaniem świadczeń płatnik badał (i w rezultacie wziął pod uwagę) indywidualną sytuację życiową , rodzinną i materialną pracownika, jak tego wymaga art.8 ust.1 ustawy o zfśś. Poza tym takie rozumienie wymogu uzależnienia przyznawania ulgowych świadczeń od sytuacji życiowej, rodzinnej i osobistej uprawnionych, wypacza sens ustanowionego przez ustawodawcę kryterium socjalnego i w rezultacie pozwala na dokonywanie zupełnie dowolnie wypłat wszystkim pracownikom z ZFŚS, pod warunkiem tylko ,że wyrażą oni wolę otrzymania świadczenia w ustalonej przez pracodawcę wysokości.

Sąd Apelacyjny nie znalazł też wystarczających podstaw z art.390 § k.p.c. do wystąpienia z pytaniem prawnym zaprezentowanym w apelacji. Uwzględniając wykładnię art.2 pkt 1 i art.8 ust.1 i 2 ustawy o zfśś, wynikającą zarówno ze stanowiska komentatorów (por. Anna Martusiewicz, Komentarz do art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, Wolters Kluwer Polska 2011, Barbara Tomaszewska, Komentarz do art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis 2013), jak i orzecznictwa Sądu Najwyższego, teza zawarta w pytaniu apelującego nie stanowi zagadnienia prawnego, które budziłoby poważne wątpliwości Sądu Apelacyjnego w kontekście okoliczności faktycznych ustalonych w niniejszej sprawie . Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, pracodawca administrujący środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może ich wydatkować niezgodnie z regulaminem zakładowej działalności socjalnej, którego postanowienia nie mogą być sprzeczne z zasadą przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego, to jest uzależniającego przyznawanie ulgowych usług i świadczeń wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (por. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00, OSNP z 2003 r. Nr 14, poz. 331, z dnia 20 czerwca 2012 r., I UK 140/12, LEX nr 1211542 , z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 156/07).

W tym stanie rzeczy, podzielając w pełni stanowisko Sądu Okręgowego i nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

O kosztach sądowych Sąd Apelacyjny orzekł stosownie do art. 98 § 1 k.p.c., w zw. z § 6 pkt. 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013r., poz.490).

Przewodniczący: Sędziowie: